

Profesoriaus Juozo Gudavičiaus kūrybos aspektai

VIDMANTAS MAČIULSKIS

Klaipėdos universitetas

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjama prof. Juozo Gudavičiaus kūryba. Siekiama nustatyti ir apibendrinti J. Gudavičiaus šokių kūrimo aplinkybes, išskirti šokių paskirtį, aptarti šokių kūrimo kryptis ir choreografines raiškos priemones.

Pagrindiniai žodžiai: profesorius Juozas Gudavičius, kūryba, šokis.

Abstract. The article deals with the creative works of Prof. Juozas Gudavičius. The aim is to identify and describe the context of J. Gudavičius dance development, to discern the purpose of dances, to discuss dance development trends and choreographic means of expression.

Key words: Professor Juozas Gudavičius, creative work, dance.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/td.v11i0.1435>

Tyrimo objektas: 44 prof. J. Gudavičiaus sukurti tautiniai ir originalūs šokiai. Į tyrimo lauką nebuvo įtraukti jo sukurti baletai bei šokiai dramos ir muzikinių teatrų spektakliuose.

Straipsnio tikslas: aptarti prof. J. Gudavičiaus kūrybos aspektus.

Uždaviniai: išnagrinėti J. Gudavičiaus šokių kūrimo aplinkybes, išskirti šokių paskirtį, aptarti šokių kūrimo kryptis ir choreografines raiškos priemones.

Tyrimo metodika: analizės, statistinis, apibendrinimo, vizualinis metodai.

Įvadas

Juozas Gudavičius (1926–2008 m.) – profesorius, baletmeisteris kūrėjas, daugelio respublikinių, moksleivių ir *Gaudeamus* švenčių meno vadovas, stovėjęs prie Klaipėdos universiteto Menų akademijos Šokio katedros ištakų ir vadovavęs jai iki 1990 m.

Gimė 1926 m. gruodžio 15 dieną Martyniškyje (Ukmergės raj.). 1949 m. baigė Vilniaus gimnaziją, 1961 m. – Maskvos A. Lunačarskio teatro meno instituto Baletmeisterių fakultetą.

1946–1967 m. su pertraukomis buvo Valstybinio dainų ir šokių ansamblio *Lietuva* šokėjas ir baletmeisteris. 1950–1957 m. vadovavo Vilniaus universiteto studentų dainų ir šokių ansamblio šokėjų grupei. 1961–1969 m. dėstė Vilniaus M. K. Čiurlionio meno mokykloje, vėliau dirbo Kauno muzikinio teatro vyriausiuoju baletmeisteriu, nuo 1967 m. – Vilniaus pedagoginio instituto Choreografijos katedros vedėju. 1971 m. katedrą perkėlus į Klaipėdą, J. Gudavičius

iki 1990 m. buvo Klaipėdos fakultetų Choreografijos katedros vedėjas. 1969 m. įkūrė ir daugelį metų vadovavo Klaipėdos fakultetų Choreografijos katedros studentų ansamblui *Vėtrungė*. Už nuopelnus meno saviveiklai J. Gudavičiui keturis kartus buvo paskirta Lietuvos kultūros ministerijos ir Juozo Lingio premija. Visa jo kūrybinė veikla įvertinta Lietuvos nusipelnusio meno veikėjo garbės vardu (1976), o už pedagoginį darbą pripažintas Klaipėdos universiteto profesoriaus vardas (1995). 2004 m. J. Gudavičius apdovanotas ordinu *Už nuopelnus Lietuvai*. 2007 m. jam suteiktas Klaipėdos kultūros magistro vardas (11, p. 68–69).

Gyvenimo kelyje menininkas susikrovė gražų kūrybos kraitį. Per keturiasdešimt liaudies ir originalių šokių, dviejų baletų pastatymai, keturių operečių ir penkių dramos spektaklių šokiai bei masiniai šokiai respublikinių dainų švenčių programose. Lietuvos choreologas Kazys Poškaitis 1985 m. išleistame leidinyje apžvelgė žinomų Lietuvos choreografų kūrybą, taip pat analizavo ir J. Gudavičiaus šokius (15, p. 154–161). 2016 m. minėsime J. Gudavičiaus 90-ąsias gimimo metines. Jo sukurti šokiai ir šiandien mielai atliekami respublikos tautinio meno ansamblių, o kūryba laukia išsamesnių studijų ir vertinimo.

Kūrybinis kelias

J. Gudavičiaus kūrybinis kelias prasidėjo 1946 m. jam atėjus į Lietuvos valstybinį dainų ir šokių ansamblį (dab. *Lietuva*) šokėju (žr. 1 pav.). Dirbdamas ansamblyje J. Gudavičius 1947–1953 m. vadovavo Profesinio techninio mokymo kultūros namų šokių kolektyvui. Čia jis žengė ir pirmąjį kūrybinį žingsnį – didelei šokėjų sudėčiai pritaikė *Malūnėlį*, o 1951 m. išėjo į sceną su pirmuoju savo kūrinium – *Klumpakoju*, kuris ir šiandien nesuklupdamas keliauja per visas scenas (1, p. 13). *Klumpakovo* šokis parodė, kad J. Gudavičius turi neabejotiną kūrėjo talentą. Jis paskiriamas Lietuvos valstybinio dainų ir šokių ansamblio baletmeisteriu.

Dirbdamas ansamblyje J. Gudavičius sukūrė šiuos šokius: *Klumpakojį* (muz. E. Pilypaičio); *Taikos kankles* (muz. J. Švedo); *Rezginėlę* (muz. E. Pilypaičio); *Viliotinį* (muz. A. Bražinsko); *Sūkurėlį* (muz. R. Žigaičio); *Skepetinę* (muz. V. Klovos); *Oželi, ta-ta-to* (muz. V. Klovos); *Jurgelį meistrelį* (muz. V. Paltanavičiaus); *Leliūmai* (muz. A. Bražinsko); *Ar jūs nežinot?* (muz. A. Balčiūno); *Judrių* (muz. A. Balčiūno); *Pūkelį* (muz. B. Kutavičiaus) (4, p. 56).

Troškimas tobulinti profesiją jam nedavė ramybės ir 1956 m. J. Gudavičius išvyko į Maskvos A. Lunačarskio teatro meno institutą studijuoti baletu režisūros. 1961 m. Valstybiniame akademiniam operos ir baletu teatre J. Gudavičius apgina savo diplominį darbą – pastato F. Jarulino baletą *Šuralė* ir įgyja baletmeisterio-režisieriaus specialybę (1, p. 15). Ir išvykęs mokytis profesorius nenutraukė ryšių su Valstybiniu dainų ir šokių ansambliu ir tuo laikotarpiu sukūrė šokius: *Judrių*

(muz. A. Balčiūno); *Taikos kankles* (muz. J. Švedo), kuriuose jau jaučiama klasikinio šokio įtaka.

Grįžęs į Vilnių dirba ansamblio baletmeisteriu ir 1963–1965 m. vadovauja Kauno muzikinio teatro baletu trupei. Pastato šokius keturioms operetėms, išmėgina jėgas ir dramos teatro scenoje – Vilniaus rusų dramos teatre, Vilniaus akademiniam dramos teatre, o vėliau – Kauno ir Klaipėdos dramos teatruose. Šis gyvenimo tarpsnis buvo labai svarbus J. Gudavičiaus kūrybiniame kelyje ir turėjo esminės įtakos jo vėlesnei kūrybai.

1967 m. Pedagoginiame institute steigama Choreografijos katedra ir dirbti jos vedėju pakviečiamas J. Gudavičius. Nuo tada jis palieka Valstybinį dainų ir šokių ansamblį ir atsiduoda pedagoginiam darbui. Dirbdamas su studentais – būsimais meno saviveiklos vadovais – J. Gudavičius vėl grįžta prie mažos formos sceninių šokių. Su savo studentais 1969 m. jis suburia choreografinį ansamblį *Vėtrungė*.

Čia gimsta daug naujų kūrybinių sumanymų: *Pasveikinimo šokis* (muz. V. Nemanaiūno); *Priegalvėlis* (muz. A. Raudonikio); *Apaščios polka* (muz. A. Raudonikio); *Broliai, sukruškim* (muz. R. Racevičiaus); *Grybautojai* (muz. A. Bražinsko); *Polka „Op-op“* (muz. A. Dimavičienės); *Žiedelis* (muz. J. Gaižausko); *Gėlių kadrilius* (muz. A. Raudonikio); *Kur Šešupė teka* (muz. L. Abariaus) ir kt. (4, p. 56).

J. Gudavičiaus kūryba neapsiriboja vien tik scena, ji skiriama ir aikštei – masinių renginių vietai. Nuo 1950 m. respublikinėse dainų šventėse atsiranda Šokių diena, o nuo 1955 m. J. Gudavičius yra tų švenčių vyriausiojo baletmeisterio asistentas, vėliau – vyriausiasis baletmeisteris, o 1985 m. – Šokių dienos meno vadovas ir vyriausiasis baletmeisteris. Dirba Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų dainų šventėse (žr. 2 pav.). Dainų šventėms J. Gudavičius sukuria tokius šokius: *Šitam dideliame būry* (muz. L. Abariaus); *Pasodinom qžuolq* (muz. R. Žigaičio); *Vaivos juosta* (muz. E. Balsio, A. Bražinsko); *Leliūmai* (muz. harm. L. Abariaus); *Pasivaikščiojimas* (muz. A. Raudonikio) ir daugelį kitų.

1964–1977 m. laikotarpiu surengtos trys respublikinės moksleivių šventės ir visų Šokių dienų scenarijaus autorius ir meno vadovas buvo J. Gudavičius. Moksleivių šventėms J. Gudavičius sukūrė šokius: *Sveika, mokykla!* (muz. R. Žigaičio); *Abiturientų valsas* (muz. A. Balčiūno); *Spaliukų sodas* (muz. V. Bagdono); *Spanguolinė polka* (muz. J. Gaižausko); *Kaip duonelė auga* (muz. L. Povilaičio); *Polka smaližė* (muz. J. Gaižausko) ir daugelį kitų. Iš viso respublikinėms ir moksleivių šventėms J. Gudavičius sukūrė 20 šokių.

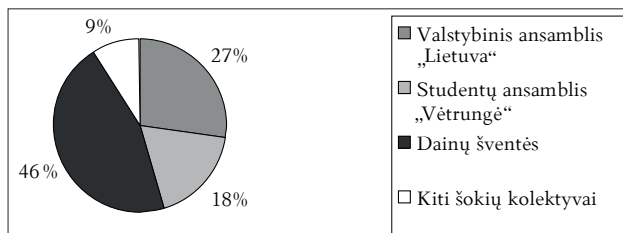
1 schemeje matyti, kad daugiausia J. Gudavičiaus šokių sukurta respublikinėms dainų ir šokių šventėms – 46 %, kita dalis – 27 % ir 18 % šokių sukurta valstybiniame *Lietuvos* ir *Vėtrungės* ansambliuose:

1 pav. J. Gudavičius – 1948 m. valstybinio ansamblio šokėjas (21)

2 pav. J. Gudavičius – 1983 m. Klaipėdos miesto dainų šventės meno vadovas (21)

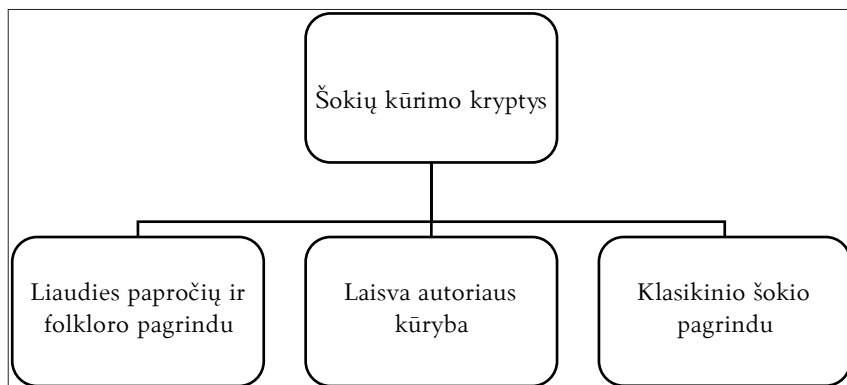

1 schema. Šokių paskirtis

Daugiausia šokių sukurta jaunimui – 66 % tyrinėtų kūriniių. Ilgus metus profesorius dirbo *Lietuvos* ir *Vėtrungės* ansamblių šokių vadovu. Čia šoko jaunimas, todėl šokiai jaunimui ir sudarė jo kūrybos pagrindą. Su pagyvenusiais žmonėmis profesoriui mažiau teko bendrauti, todėl ir šokių sukurta mažiau – tik 7 % kūriniių. Su vaikais J. Gudavičius bendraudavo moksleivių dainų šventėse. Reikėjo šventėms kurti repertuarą ir taip gimė šokiai vaikams – 27 %.

Šokių kūrimo kryptys

Apžvelgiant prof. J. Gudavičiaus kūrybą galima išskirti tris ryškias jo kūrybos kryptis (žr. 2 schemą):

2 schema. Šokių kūrimo kryptys

Pirmąją grupę sudaro šokiai, sukurti lietuvių liaudies papročių ir seniau gyvavusių folklorinių šokių pagrindu. Vienas tokių pirmųjų – J. Gudavičiaus sukurtas šokis *Klumpakojis* (3, p. 165–183).

Ne kartą įvairių pasilinksminimų metu profesoriui pačiam teko šokti folklorinį *Klumpakajo* šokį. Tai paprastas šokio variantas – kelių figūrų junginys. Tuomet šis šokis šoktas be klumpių. Lietuvių tautosakos rankraštyne saugoma keletas šokių *Gražoko*, *Gražokėlio* pavadinimais. *Gražoti* reiškia grasinti. Būtent šis motyvas ir paimtas pagrindu kuriant *Klumpakajo* šokį (žr. 3 pav.). Koncertuojant su Lietuvos ansambliu J. Gudavičiui dažnai tekdavo lankytis Žemaitijoje. Su vadovu J. Lingiu eidavo į turgų pirkti klumpių. Nusipirkus klumpes kilo mintis jas panaudoti šokyje. Tuomet J. Gudavičius ir pradėjo kurti *Klumpakojį*: apsiavę klumpėmis, abu su žmona bandė šokti – pasirodė, kad su šiuo apavu galima ne tik vaikščioti, bet ir šokti (21).

Visas šokis pagrįstas liaudies šokio variantu – grasinimu ir polka, tik pastaroji įvairuojama. J. Gudavičius šokėjus apauna klumpėmis, šokant leidžia jas nusiauti, sukeisti jas ir pašokti be jų. Ir šokis pasipildo visiškai naujais niuansais, atsiranda siužetas (22).

Savo išraiškos priemonėmis panašus ir šokis *Rezginėlė* (žr. 4 pav.). *Rezginėlė* praeityje buvo šokama Šiaulių apylinkėse. Iš folklorinės medžiagos buvo žinoma, kad tai vestuvinis šokis (3, p. 54–79). Liaudyje šokis buvo ornamentinis, panašus

į polką. Šokėjai jokių priemonių neturėjo ir J. Gudavičius faktiškai jį sukūrė iš naujo. Šokyje folklorinė medžiaga panaudota gana laisvai, tačiau ji nė kiek nutolo nuo liaudies tradicijų. Ji praturtėjo, nes buvo papildyta papročių elementais. Pats profesorius aiškino: *Rezginėlė* – nuo žodžių *regzti, megzti*. Tuomet buvo sugalvota šokyje panaudoti tautines juostas ir choreografinę medžiagą pajungti minčiai – palinkėti jauniems sutarimo, džiaugsmo (15, p. 157). Šokis tapo lyg vestuviniu apeiginiu, kur pabroliai ir pamergės išlydi jaunuosius į gyvenimą. Šokio žingsniai – paprastasis bei polkos žingsnis ir trižingsnis (22). Pasirodo, ir tų trijų žingsnių pakanka, kad šokis taptų mėgstamas respublikos meno kolektyvų.

1968 m. *Lietuvos* ansamblis rengė naują programą *Šventiniai vakarai*. Dzūkų krašto tematikai reikėjo šokio, ir J. Gudavičius sukuria *Viliotinį* (21). Pasilinksmimuose nuo seno šokama viliotinis valsas, viliotinė polka, kai kurie kiti šokiai, kuriuose merginos ar vaikinai, neturintys poros, perskiria šokančią porą ir pavilioja sau partnerį (16, p. 120–143). Šokio žingsnių nedaug – polkos, šoninis ir dar pora, bet šokio brėžinys sudėtingas, choreografinė frazė trumpa, viena figūra keičia kitą, įdomi šokio siužetinė linija (22).

Kiek kitoks yra šokis *Priegalvėlis*. Liaudyje buvo žinomi rateliai *Paduškėlės, Priegalvėlio* pavadinimais. Ratavimo būdas beveik visur būdavo vienodas. Ratelio vidury vaikščiojantis vaikinai ar mergina išsirinkdavo vieną iš rato ir pašokdindavo (3, p. 106–128). Kurdamas šokį J. Gudavičius naudojo liaudies medžiagą, bet šokiui ėmė ne liaudies choreografiją, o dainuojamame tekste užkoduotą mintį, kad priegalvėlis skiriamas berneliui. Lėtąją dalį merginos tartum svajoja, ruošia dovaną, o greitąją dalį džiaugiasi, žaidžia, didžiuojasi savo rankų darbu. Šokio žingsniai nesudėtingi – paprastasis, eglutė, vilkelis ir polkos, tačiau brėžiniui reikia atidos (22).

Liaudyje *Apaščios polka* buvo porinis šokis, kur kiekviena pora šokdavo savarankiškai, organizuojamąjį vaidmenį vaidindavo tik muzika. Stasys Paliulis *Apaščios* apylinkėse aprašo kelis polkos šokimo būdus: vienkoję polką, polką su treptelėjimu, polką su pritūpimu, polką raitant kojas (3, p. 146–164). Visus šiuos polkos variantus J. Gudavičius ir panaudojo kurdamas sceninę šokio kompoziciją (22).

1963 m. *Lietuvos* ansamblis rengė programą vestuvių tematika – *Laimės nemunėlis*. Prologe, meno vadovo Vlodo Bartusevičiaus sumanymu, norėta pavaizduoti kelių kartų vestuvių tradicijas. Šiai daliai reikėjo sukurti senovišką vestuvių šokį. J. Gudavičius naudodamasis vestuviniiais liaudies papročiais sukūrė šokį *Skepetinę* (7, p. 111–125). *Skepetinę* seniau šokdavo trys poros šokėjų, apie tai mini lietuvių liaudies švietėjas Laurynas Ivinskis, tautosakininkas Mečislovas Davainis-Silvestraitis. Šokėjai laikydami skepetas už kampų nardydamo tarsi *Blezdینگėlėje* (10, p. 59). Šią liaudies medžiagą autorius ir panaudoja kurdamas sceninį šokį. Šokio žingsniai: paprastasis, bėgamasis, merginų nusilenkimai (22).

3 pav. Šokis *Klumpakojis*
(atlieka *Vėtrungė*) (21)

4 pav. Šokis *Rezginėlė*
(atlieka *Vėtrungė*) (21)

Šiai grupei taip pat priskirtini šokiai: *Šitam dideliām būry* (muz. L. Abariaus) (20, p. 19–50); *Pasodinom qžuolq* (muz. R. Žigaičio) (18, p. 23–37); *Leliūmai* (muz. harm. L. Abariaus) (14, p. 142–151). Visų jų pagrindas – liaudies papročiai ir folkloras.

Antrajai grupei galima priskirti originalius J. Gudavičiaus šokius, kurie nesiremia liaudies medžiaga, bet yra nenutolę nuo savo šaknų ir deramai laikomi lietuvių tautiniais šokiais.

Pasveikinimo šokis neturi prototipo liaudies kūryboje, tačiau liaudyje buvo šokių su vienokiu ar kitokiu pasisveikinimu. Šokis skirtas koncerto pradžiai. Jis iškilmingas ir juo siekiama parodyti pagarbius merginos ir vaikinų tarpusavio santykius (3, p. 5–25). Šokio choreografija paremta liaudies šokių žingsniais: paprastuoju, nuošoku ir trižingsniu. Šokyje gražiai panaudotos Klaipėdos krašte seniau paplitusios merginų skraistės (22).

Šokio *Grybautojai* (žr. 5 pav.) pagrindas – etnochoreografinė medžiaga, rataliai *Grybų raut*; *Baravyks*; *Grybs, grybs, baravyks* (7, p. 24–25). Kuriant šokį folklorinė medžiaga panaudota laisvai. Įvestas siužetas. Šokio žingsniai paprasti, nesudėtingi: bėgamasis, spyruoklinis, tačiau įdomi šokio siužetinė linija (22).

1964 m. moksleivių Dainų šventei profesorius sukuria *Abiturientų valsą* (2, p. 2–9). Kiek gyvumo ir šilumos šiam šokiui suteikė pirmos klasės mokiniai, kurie skambindami varpeliais bėgo į aikštę, o tūkstančiai aukštesniųjų klasių šokėjų išmoko vieną sunkiausių to meto balinių šokių – valsą. Nuo tada mokyklose įvedamas privalomas valsio mokymas baigiamosiose klasėse. Atsirado ir tradicija per išleistuves šokti valsą (21).

Šiai grupei priskirtini šokiai: *Vaivos juosta* (muz. A. Balsio, A. Bražinsko) (19, p. 2–23); *Sveika, mokykla!* (muz. R. Žigaičio) (21); *Polka smaližė* (muz. J. Gaižausko) (5, p. 1–16); *Spanguolinė polka* (muz. J. Gaižausko) (8, p. 2–12); *Kaip*

5 pav. Šokis *Grybautojai*
(atlieka *Vėtrungė*) (21)

6 pav. Šokis *Taikos kanklės*
(atlieka *Žiogelis*) (21)

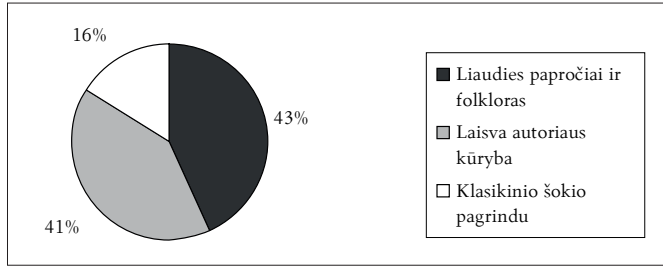
duonelė auga (muz. L. Povilaičio) (12, p. 12–14); *Pasivaikščiojimas* (muz. A. Raudonikio) (13, p. 34–40). Šie J. Gudavičiaus sukurti šokiai nesiremia liaudiška medžiaga, tačiau išlaikę liaudiško šokio tradicijas ir šiandien mielai atliekami respublikos tautinių šokių kolektyvų.

J. Gudavičius ne visada laikėsi liaudiškos krypties, jo kūrybinis braižas kito, ir tam turėjo įtakos klasikinio šokio mokykla. **Trečiajai grupei** priskirtini šokiai, sukurti remiantis klasikiniu šokiu. Bene pats įtakingiausias klasikinio šokio stiliaus pavyzdys – šokis *Taikos kanklės* (muz. J. Švedo) (3, p. 26–54). Šokis turiningas, juo siekiama įkūnyti kovos už taiką idėją, ir taikos simbolis čia yra kanklės – senas lietuvių muzikos instrumentas (žr. 6 pav.). Šokio choreografija remiasi klasikiniu šokio judesiais, pozomis ir atlikimo maniera (22).

Panašaus pobūdžio ir šokimo stiliškos yra J. Gudavičiaus šokiai *Polkutė* (muz. A. Balčiūno) (11, p. 37–52); *Pūkelis* (muz. B. Kutavičiaus) (3, p. 128–145); *Sūkurėlis* (muz. R. Žigaičio) (7, p. 5–24); *Judrius* (muz. A. Balčiūno) (21); *Broliai, sukruskim* (muz. R. Racevičiaus) (21). Visų šių šokių leksika remiasi klasikiniu šokio stiliška.

Daugeliui J. Gudavičiaus šokių būdinga ryški dramaturginė linija ir siužetas. Režisūros studijos Maskvoje, matyt, davė savo vaisių. Tai ryšku šokiuose *Klumpakojis*; *Viliotinis*; *Apaščios polka*; *Grybautojai*; *Žiedelis*; *Trys kariai*; *Taikos kanklės*.

Apžvelgus prof. J. Gudavičiaus kūrybą labai ryškios jo gyvenimo ir kūrybos sąsajos. 3 schemoje matyti, kad daugiausia J. Gudavičiaus šokių sukurta liaudies papročių ir folkloro pagrindu – 43 % kūrinių. Nedaug atsilieka ir laisva autoriaus kūryba – 41 % šokių, kiek mažiau šokių sukurta klasikiniu šokio pagrindu – 16 % kūrinių.

3 schema. Šokio kūrimo krypčių suvestinė

Choreografinės raiškos priemonės

J. Gudavičiaus kūrybos pradžioje būdingas paprastumas, choreografinės priemonės kuklios, tačiau šokiai išraiškingi: *Klumpakojis*, *Rezginėlė*. Vėliau, baigus mokslus Maskvoje, profesoriaus kūryboje ryški klasikinio šokio maniera ir stilistika. Šokiai darosi sudėtingesni, jiems atlikti reikia šokėjų technikos. Tai *Sūkurėlis*, *Taikos kanklės*, *Pūkelis*. Tą techniką profesorius įvedavo ir kurdamas tautinius šokius. Vienas iš pavyzdžių gali būti *Oželio* šokis. Septintojo dešimtmečio pradžioje prasideda liaudies šokių redagavimas, norima padaryti juos techniškesnius. J. Gudavičius iš naujo pertvarko vyrų šokį *Oželį*. Stasys Vainiūnas šiam šokiui parašė naują muziką, pakeisti ir šokio judesiai. Šokyje vaizduojama piemenų kova, galynėjimasis. Tačiau dėl sudėtingumo ir techniškų judesių šokis scenoje ilgai neišsilaikė (21).

Pradėjęs dirbti su studentais, kūrėjas vėl grįžta prie liaudies ištakų. Tuo metu jaunimui skirtuose šokiuose yra daugiau sudėtingumo: *Apaščios polka*, *Polka op,op*, *Gėlių kadrilius*, *Priegalvėlis*.

J. Gudavičiaus naudojamos choreografinės priemonės saikingos, paremtos liaudies žingsnių pagrindu. Choreografinės frazės trumpos, daugiau įmantrumo šokių brėžiniuose, šokio dramaturgijoje. Specialaus mėgstamo žingsnio profesorius neišskiria. Pasak jo, „stengiausi kurti įvairius derinius, jungti įvairius žingsnius, bet arčiausiai širdies – techniškai sudėtingi žingsniai: vaikinams – turai, šuoliai; merginoms – sukiniai, triguba polka“ (21).

Pirmasis profesoriaus mokytojas, vadovas, pagalbinkas J. Lingys yra taip pasakęs: „Jei Juozą Gudavičių ir jo nuveiktus darbus lyginsime su artoju, tai galėsime pasakyti, kad visos jo suartos vagos – tiesios, gilios, meistriškos, jei su pjovėju – tai jo barai platūs, skaitlingi, įvairūs, kruopščiai apdoroti, o jei su ažuolu – tai jo šakos vešlios ir plačiai išsikerojusios į visas šalis“ (9).

Išvados

1. Tyrimas parodė, kad prof. J. Gudavičiaus kūrybai būdinga šokių žanrų ir stilių įvairovė, ir tam įtakos turėjo darbinė ir pedagoginė profesoriaus veikla.

2. Daugiausia šokių sukurta Respublikos dainų ir šokių šventėms bei *Lietuvos ir Vėtrungės* ansambliams. Šokiai jaunimui sudaro profesoriaus kūrybos pagrindą. Taip pat nemaža šokių skirta vaikams.

3. Ryškiausia kūrybos kryptis – šokiai, sukurti liaudies papročių ir folkloro pagrindu, taip pat nemaža dalis šokių sukurta remiantis laisva autoriaus kūryba. Mažiausia šokių sukurta klasikinio šokio pagrindu.

4. J. Gudavičiaus sukurtų šokių pagrindas – paprastumas, nuoširdumas, lyrizmas, kuklios choreografinės raiškos priemonės, nors būta laikotarpio, kai buvo žavimasi pačia šokio technika. Daugelyje šokių ryški dramaturginė linija ir siužetas.

5. Prof. J. Gudavičiaus kūryba įėjo į lietuvių sceninės choreografijos aukso fondą ir ne tik papildė Respublikos tautinio meno ansamblių repertuarą, bet ir tapo neatsiejama Dainų švenčių Šokių dienų programų dalimi.

Literatūra

1. *Gyvenimas, paženklintas šokiu*. Sudarytojos: A. Gražulienė, T. Zinčiukienė. Klaipėda: Druka, 2007.
2. Gudavičius J. *Abiturientų valsas*. Vilnius: LMŠM, 1968.
3. Gudavičius J. *Klumpakojis*. Vilnius: Vaga, 1977.
4. *Juozas Gudavičius. Pusė amžiaus choreografijoje*. Sudarytojai: A. Gražulienė, B. Gražys, J. Januška. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 1996.
5. Gudavičius J. *Polka „Smaližė“*. Vilnius: Lietuvos švietimo ministerija, 1977.
6. Gudavičius J. *Taikos kanklės*. Vilnius: LKLR, 1968.
7. Gudavičius J. *Sūkurėlis*. Vilnius: Evalda, 1996.
8. Gudavičius J. *Spanguoliukė*. Vilnius: LMŠM, 1976.
9. Lingys J. *Liaudies šokio sukury*. Vilnius: Tiesa, 1976.
10. Lingys J. *Sceninis lietuvių liaudies šokis IV*. Vilnius: Lietuvos aukštojo mokslo ministerija, 1981.
11. *Klaipėda, kraštiečiai. Bibliografijų žinynas*. Sudarytojos: J. Adomaitienė, L. Galubauskienė, R. Gūrčienė. Klaipėda: S. Jokužio leidykla, 2012.
12. *Mūsų mažiesiems*. Vilnius: Vaga, 1968.
13. *Prie draugystės laužo*. Sudarytojas K. Poškaitis. Vilnius: Mintis, 1973.
14. *Pasodinome liepelę*. Vilnius: Vaga, 1979.
15. Poškaitis K. *Lietuvių šokio kelias į sceną*. Vilnius: Vaga, 1985.
16. *Rusnietis*. Sudarytojas A. Astikas. Vilnius: LMR, 1973.
17. *Spaliukų ratukas II*. Vilnius: Vaga, 1964.
18. *Sidir vidir žolynėlis I*. Sud. G. Kasparavičiūtė. Vilnius: Lietuvos liaudies kultūros centras, 2001.
19. *Supyniau pynimą*. Vilnius: Vaga, 1964.
20. *Šoksim šokimėlių II*. Vilnius: Vaga, 1969.

Archyviniai šaltiniai:

21. Klaipėdos universiteto Menų akademijos Šokio katedros archyvas.

Filmografija:

22. Jubiliejinio prof. J. Gudavičiaus 80-čio koncerto vaizdo įrašas, 2006 m.

VIDMANTAS MAČIULSKIS

**THE ASPECTS OF CREATIVE WORKS
BY PROFESSOR JUOZAS GUDAVIČIUS**

S u m m a r y

Juozas Gudavičius (1926–2008) was a Professor, ballet master, creator and art director of most national, schoolchildren' and *Gaudeamus* festivals. He was one of the founders of Klaipėda University Art Academy Dance Department and was the head of the Department until 1990.

He was born in Martyniškis (Ukmergė District) on 15 December 1926. In 1949 he was graduated at Vilnius Gymnasium, and in 1961 – at Faculty of Ballet Masters at Moscow A. Lunacharsky Institute for Theatre Arts.

From 1946 to 1967 he periodically was a dancer and ballet master of the State Song and Dance Ensemble *Lietuva*. From 1950 to 1957 he was the leader of students' Song and Dance Group at Vilnius University. From 1961 to 1969 he was lecturer at Čiurlionis Art School in Vilnius. Later on he worked as Senior ballet master at Kaunas Musical Theatre and was the head of Choreography Department at Vilnius Pedagogical Institute.

In the year 1971 all the activities of this Department were transferred to Klaipėda, and J. Gudavičius held the position of the Head of Choreography Department of Klaipėda Faculties until 1990. From 1995 he was a Professor of the Faculty of Arts at Klaipėda University. J. Gudavičius was the Senior ballet master and Art director of many national Song Festivals and Baltic States Students' Festivals *Gaudeamus*. He was the Art director of *Vėtrungė*, student ensemble of Lithuanian State Conservatoire Klaipėda Faculties Choreography Department, for many years.

The artist has collected a nice amount of creative works in his lifetime. He developed and directed over forty folk and original dances, staged two ballets, created choreography for the dances in four operettas and five drama performances, as well as mass dances at the National Song Festival programmes.

The research revealed that the creative works of Prof. J. Gudavičius are very diverse in genre and dancing styles, which could be influenced by the

Professor's diverse work and research activities.

Majority of the dances developed by the Professor were meant for Song and Dance Festivals and Lithuanian ensembles *Lietuva* and *Vėtrungė*. Youth dances are in the centre of the Professor's creative work, and he also developed quite a number of dances for children.

Most dances were developed based on national traditions and folk materials, although the creative works of J. Gudavičius also include some author's works.

The main features of the folk dances developed by J. Gudavičius are simplicity, sincerity, lyricism, modest means of choreographic expression (although there was a period, when dancing techniques were admired). The dramatic line and plot are very prominent in many dances.

The creative works of Prof. J. Gudavičius were included into the golden fund of the Lithuanian stage choreography and into the repertoire of the national folk ensembles, but also became an integral part of the National Song and Dance Festival programmes.